

Patak Márta

Elviszlek benneteket New Yorkba

● Németh Ákos *Babett hazudik* című darabja a kaposvári Agórában

Nem tudhatom, mennyit írtak meg előre ebből a darabból, és mennyi az együtt dolgozás és az improvizáció eredménye, mindenesetre végig úgy ültem a kaposvári Agórában, mintha valami rögtönzött előadást látnék (mellesleg sose tudtam elfogadni a hajdani Ifjúsági Ház nevét, nekem az agóra leginkább a piactér, semmiképpen nem egy épület, még ha zanzásították is a funkcióit). Egy percig sem éreztem, hogy én most színházban vagyok, és ennek nyilván nem csak a szűk, meleg és kényelmetlen stúdióhelyiség lehetett az oka, mert jó értelemben is ugyanezt mondhatom. Függyöny nincs, takarás nincs, a színészek a földön fekvé, oldalt ülve várják az előadás kezdetét, bejövetelkor szinte vigyázni kell, nehogy kezükre-lábukra lépjünk.

Babett hazudik. Néhány mondatban nehéz a történetet összefoglalni, hisz mint a legtöbb esetben, itt is éppen a lényeg veszne el közben, ha ennyit mondanánk: a tizenégy éves Babett újdonsült osztálytársai előtt úgy állítja be magát, mint a jól menő építőipari cég tulajdonosának a lánya, meghívja őket fürödni, szaunázni a házukba, mert apja állítólag elutazott, és közben az egészsből semmi sem igaz. Édesanyja nem halt bele a válásba, hanem éppenséggel a felszámolás alatt álló ingatlanberuházó cég tulajdonosának a házat takarítja. Hazugság vagy ábránd, egyre megy szinte a virtuális létben, amiben ezek a fiatalok élnek, a következményekkel mit sem törődve, pedig nem lehet kézlegyintéssel elintézni őket. Súlyos társadalmi kérdéseket vet föl ez a darab, és nyilván nem véletlen, hogy az előadást tíz perc szünet, majd drámafeldolgozó beszélgetés követi. Mintha a szerző és rendező egyszerűen nem

engedhetné útjára a nézőt egy ilyen kérdéssel fejében-szívében, hogy Mi vaaan? (A beszélgetés ötlete és kivitelezése a Kaposvári Egyetemmel, onnan jön a drámapedagógus, aki a beszélgetést vezeti, a darabban szereplő színészek közreműködésével.)

Németh Ákost, a darab szerzőjét-rendezőjét 1983 óta ismerem, szomszédom volt a Budaörsi úti kollégiumban. Számtalan sörözéseink egyike után, valamikor negyedéves korunkban, a tőle megszokott természetességgel, mintha csak azt kérdezné, szerintem igyunk-e még egy kört, kibökte, hogy írt egy drámát, olvassam el. Elolvastam. Ez volt a *Lili Hofberg*. Ha órákon keresztül részletezném, akkor sem tudnám elég pontosan érzékelteni, mennyi düh, keserűség és csalódottság kísért a kezdeti lépéseket, Ákos nyilván el is felejtette már mindezt, én viszont nem, úgy vagyok ezzel is, mint amikor az ember rég nem látott barátjával találkozik húsz-harminc év után, és úgy képes beszélgetni vele, mintha tegnap váltak volna el, ráadásul mintha közben semmi más nem történt volna vele azon

kívül, amit utoljára együtt átéltek. Egy szó, mint száz, a darab olvasója utánam Réti Andrea, a kaposvári Csiky Gergely Színház színésze lett, az ő javaslatára vittem el aztán az akkori dramaturgnak, Julián Riának. Még most is fülembe cseng Ria hangja, ahogy mondja, ezt az embert okvetlenül meg kell hívnunk Pécsre, ott a helye! Aztán, ahogy az lenni szokott, mégsem történt semmi, nem tudom, hol, mikor és hogyan feneklett meg a projekt, elég az hozzá, hogy Székely Gábor (akkori fogalmaim szerint) nagy sokára megrendezte végül a rádióban. Aztán jött a *Müller táncosai*, és Németh Ákost megismerte a szakma, én pedig jó időre szem elől tévesztettem. „A figyelem középpontjába kerültem, hogy aztán, legalábbis akkor így éltem meg: eltűnnek a 'súlyesztőben'. Valójában csak bekerültem a normál üzemmenetbe, hiszen játszották a darbjaimat Pesten is, vidéken is, Erdélyben is. De miközben a reflektorfény idehaza elkerült rólam, például Németországban rám talált. Többek között a berlini Schaubühne rendelt tőlem darabot, amit bemutattak, játszottak. Ennek

egyébként nincs is magyar nyelvű változata, ugyanis eleve németül írtam” – nyilatkozza a szerző a színház honlapján közzétett interjúban. Ezt olvasva olyan érzésem támad, mintha a kortárs színpadi szerző is ugyanolyan árnyékfigura lenne, mint a fordító, mintha a darab csak úgy magától ott teremne a színház ajtajában, arra várva, hogy megrendezék, vagy mintha eleve létezne, mint Shakespeare vagy Lope de Vega klasszikusai. Pedig nem így van.

Németh Ákos tehát megrendezte a stúdiószínházi darabot, októberben még a színházban, azóta került át az Agórába, filléres díszletekkel, építési hulladékkal.

Négy egyetemi hallgató (Varga Kinga, Réti Nóra, Tóth János Gergely, Maizác Stefánia) és két ismert színész, Varga Zsuzsanna és Nyári Szilvia szerepel az előadásban. A négy fiatal remekül játszik, látszik rajtuk, hogy nem érzik magukat idegennek a szerepükben. Nem véletlen, hiszen csupa olyan élethelyzettel találják szemben magukat, amelyben akár lehettek is.

A legnehezebb egyszerű dolgokat természetesen elmesélni. Hétköznapi események sorozata az életünk, váratlanul történik szinte minden, és ezt kell megmutatni, a derült égből a villámcsapást, mikor az odáig vezető úton csak egy picit üt el minden az egyezményesen elfogadott, normálisnak tekintett megoldásoktól. Odavetett mondatokból felépíteni a drámát. Márpedig itt az történik. A négy fiatal issza a kólát, Babet (Varga Kinga), az új lány élvezettel eljátssza a szerepét, egyre jobban belejön, még a leleplezés sem tántorítja vissza eredeti tervétől, hogy próba elé állítsa a másik hármat. A siker záloga az amerikai utazás, mivel az apja ezt ajándékozza majd a tizenötödik születésnapjára, és magával viheti, akit akar: „Szóval Londonba akartok menni? Hát legyen. De miért vagytok ilyen kis gyávák? Élni tudni kell. Legyen egy hét New York. Ezt kérem apámtól születésnapomra, egy utazást, akivel én akarom. Azt fogja mondani, 'Édes kicsikém, hát kirándulni akarsz a barátáddal? Hát nem mondom, sok pénz, de egyszer tizenötöt az én kis hercegnőm.' Elviszem közületek azt, aki ajándékot ad nekem. Két vagy három embert.’

Ezek a fiatalok benne vannak a sűrűjében. Videójátékokon, Tom és Jerry szocializáló-

dott nemzedék, nem fogják föl, talán nem is akarják fölfogni, hogy ha egyszer megjelenik a game over felirat, akkor itt tényleg nincs tovább. Babet álomvilágban él, és egyre erőszakosabb lépéseket tesz annak érdekében, hogy őrizze fölényét, és rákényszerítse akaratát a másokra. „Azt szeretném, hogy gondolkozzunk el azon, van-e joga az embernek ábrándokat építeni, és azokat bármi áron elfogadtatni” – nyilatkozta a szerző az említett interjúban. Meg egyáltalán: szabad-e birka módra követni azt, aki pillanatnyilag erősebbnek tűnik nálunk, vagy elhúzza előttünk a mézes-madzagot?

A négy kamasz ennek a darabnak a főszereplője, a két felnőtt, a fáradt, elgyötört, megkeseredett édesanya (Nyári Szilvia), aki alig

vonszolja magát, és az egyenruhás-gumibotos rendőr (Varga Zsuzsanna), aki arcára dermedt mosollyal játssza végig a darabot – mintha nem találnák sem a helyüket, sem a hangot velük. Szemlátomást nem működik sem az autoriterség, sem a bratyzás, áthághatatlan szakadék választja el őket egymástól. Hiába kalapál fülsértő hangon a gumibotjával a legfőbb díszletelemként szolgáló korláton a rendőr, nincs tekintélye, lépten-nyomon hülyére veszik mind a hárman, ugyanúgy, ahogy Babett az anyját is, akinek arra sincs ereje, hogy ránkba szedje a lányát. Meg hát nem is most volna itt annak az ideje, már régen kellett volna, ám az okos szó, a szülői példa mind a négy fiatal életéből hiányzott.

Maizác Stefánia alakítása elhitette velem, hogy Karin az, aki. Szemfüles, éleslátó, talpraesett, nyilván, mert megtanította rá az élet, hogy az legyen, hogy ne riadjon vissza semmilyen eszköztől, ami még morálisan belefér, akár az is, hogy cinkostárs legyen a hazugságban. Varga Kinga is nagyszerűen játssza Babettet, aki kitűnően azonosul felvett szerepével, szemé se rebben, amikor leleplezik, mindig megtalálja az eszközt, amivel sakkban tudja tartani a többieket. Réti Nóra Ninája kicsit vérszegényebb, noha ő az egyetlen, ámde menő fiú kiválasztotta, akit ugyan már Karin is kipróbált. Nina az áldozat, ő a gyáva, a szédülős, ő Simon áldozata is, nemcsak Babett hazugságáé. Tóth Gergely János alakítja az egyetlen fiúszerepet, és nem mellesleg a hangeffektusokat is, legyen szó szinte bármiről, az idegesítő gumibot hangját kivéve talán. Csupa jó ötlet, rendezőtől és nyilván színészekről, Ács Katának köszönhetően minimáldíszlettel, melynek összes elemét ügyes rendezői fogásokkal maximálisan ki is használják a színpadon, Bati Nikoletta remek, életszerű jelmezeiben.

Stúdiódarab. Kevés szóval drámát építeni nagy feladat, még akkor is, ha a hétköznapiok drámája ilyen. Egyszer csak történik valami, ami után már semmi sem ugyanaz, ami előtte volt. A *Babett hazudik* azt már nem mutatja meg, hogy mi lesz utána, viszont a második részben, az előadást követő drámafeldolgozó beszélgetésben kibogozhatják az összekuszálódott szálakat

a nézők, a drámapedagógusokkal és a színészekkel közösen.

Mikor az előadásra várakozva megláttam a bonyhádi gimnazista osztályt, eszembe jutottak a régi idők, amikor buszokkal jöttek az ország szinte minden szegletéből a fiatalok az Ács János rendezte Marat-ra, melynek egy kivételével minden előadását volt szerencsém látni annak idején. Szívem szerint a *Babett*

hazudik összes előadását megnézném, de már sajnos nem tehetem, csak remélem, hogy híre megy, és legalább belátható távolságból eljönnek megnézni a gimnazisták így szervezeten, ahogy a bonyhádiak. És titkon azt is remélem persze, hogy lesz még egyszer olyan jó színház Kaposváron, hogy máskor is érdemes lesz buszokkal jönni.

